

INADAPTACIÓ SOCIAL I ESCOLAR

DADES BÀSIQUES DE L'ASSIGNATURA

Nom: Inadaptació Social i Escolar

Codi: 3778

Any del pla d'estudis: 2002

Tipus: obligatòria

Crèdits totals: 6

- Crèdits teòrics: 4.5
- Crèdits pràctics: 1.5

Curs: 3r

Quadrimestre: 1r

Prerequisits normatius: cap

Prerequisits recomanats: cap

DADES BÀSIQUES DE LA PROFESSORA

Nom: Margalida Calafat i Matas

Departament: Psicopedagogia

Àrea de coneixement: Atenció a la diversitat

Adreça de correu electrònic: mcalafat@cesag.org

Llengua en què s'impartirà la matèria: Llengua catalana

Hores i lloc de tutoria: a convenir

DADES ESPECÍFIQUES DE L'ASSIGNATURA

1. DESCRIPTOR:

Concepte d'adaptació i inadaptació. Objecte de la inadaptació social. El maltractament infantil. Procés d'intervenció sobre la desprotecció infantil i el paper de la institució escolar.

2. SENTIT DE LA MATÈRIA EN EL PERFIL DE LA TITULACIÓ

Es tracta de facilitar que l'alumne/a adquireixi coneixements bàsics per analitzar, comprendre i actuar sobre la realitat escolar i els diferents factors que incideixen en els processos d'ensenyament-aprenentatge vinculats a situacions de menors en desprotecció o en situacions de risc de patir-ne.

Bloc formatiu

És una assignatura fonamental per als mestres que hauran de fer suport al centre educatiu per poder intervenir de manera ajustada a les aules. Entendre i atendre la diversitat, la singularitat de situacions i la incidència en el desenvolupament dels alumnes, i sobretot amb els menors que viuen una situació de desprotecció o en risc social.

Context dins la titulació

L'assignatura té relació amb altres de la titulació que tenen a veure amb situacions de desajustament social, familiar i personal.

Interès de la matèria en el desenvolupament professional

Dins el model d'escola inclusiva, consideram que la desprotecció o el risc social són necessitats que cal atendre dins l'escola, en el qual suposa l'atenció a la diversitat. Els professorat que es dedica al suport ha d'entendre el que suposa la protecció del menor i poder tenir recursos per intervenir. Trobar estratègies per tal que la situació de desprotecció o situació de risc no incideixi negativament a la formació personal, escolar i/o social de l'alumne/a.

3. OBJECTIUS/COMPETÈNCIES:

- Valorar, respectar i treballar a partir dels trets que configuren la diversitat de l'alumnat.
- Ser conscient de la importància dels factors psicosocials i afectius en el desenvolupament personal, escolar i social.
- Conèixer el marc legislatiu actual i les perspectives d'actuació en una escola inclusiva.
- Conèixer i treballar estratègies per intervenir en situacions de desprotecció i conflicte social/escolar.
- Concretar estratègies per afavorir la col·laboració entre els tutors/equip docent i l'equip de suport.
- Aprendre estratègies metodològiques que permetin atendre la diversitat de tot l'alumnat.
- Fer recerca en el camp de la desprotecció i risc social per tal de tenir un coneixement amb més profunditat sobretot en el context més proper.
- Saber comunicar el que s'ha treballat en la recerca i fer servir aquests coneixements amb propostes d'intervenció concretes.

4. CONTINGUTS:

PRIMERA UNITAT TEMÀTICA: Evolució i estat de la qüestió.

1. Aproximació històrica a la intervenció educativa amb persones amb dificultats d'adaptació o conflicte social.
2. Legislació vigent: política i drets.
3. Els Drets de la Infància.
4. Atendre la diversitat com a principi educatiu en la societat actual, en el model d'escola inclusiva.

SEGONA UNITAT TEMÀTICA: Definició conceptual d'inadaptació social i escolar.

1. Infància, inadaptació, conflicte i/o risc social.
2. Multiculturalitat-Interculturalitat.
3. Actuacions en la desprotecció del menor.
4. Desprotecció i/o conflicte social i fracàs escolar.

TERCERA UNITAT TEMÀTICA: Intervenció educativa.

1. Nivell i tipus d'intervenció.
2. Factors de risc i factors de protecció.
3. El paper del mestre amb els alumnes desprotegits.
4. Estratègies d'intervenció social en l'àmbit educatiu.

5. METODOLOGIA:

Per al desenvolupament dels **crèdits teòrics** es compaginaran les exposicions dels continguts per part de la professora amb propostes d'anàlisi i reflexió per part de l'alumnat. Per a un major i millor seguiment de les exposicions, els alumnes hauran de tenir els documents indicats per la professora.

Per al desenvolupament dels **crèdits pràctics** es proposa un seminari obligatori a treballar en petit grup que haurà d'acabar amb un comunicat i dinamització d'una sessió pràctica pels companys/es de l'aula. A més de l'anàlisi i reflexió sobre el visionat de films, activitats a partir de casos concrets, reflexió d'alguns llibres o part dels llibres així com d'alguns articles de revistes especialitzades que es proposaran i comunicaran directament o per campus.

Es divideix el període lectiu de l'assignatura amb dues parts. Una primera part eminentment teòrica amb el treball dins l'aula amb grup gros (tots els alumnes matriculats); i una segona part eminentment pràctica amb grup petit, per treballar a nivell de seminari les propostes de recerca i la intervenció pràctica. Aquesta segona part requereix de tutories obligatòries a les quals és obligatòria l'assistència de tots els membres del grup.

Es tracta d'una metodologia activa, participativa i es pretén que l'alumne/a prengui iniciativa en els seus temes d'interès. Per això, el tema dels seminaris seran escollits pels propis alumnes. Aleshores el treball teòric i pràctic serà acabat de concretar durant el transcurs del quadrimestre.

L'assignatura té un caire pràctic per la qual cosa l'assistència regular a classe és obligatòria. Si algun/a alumne/a es troba en una situació que dificulta l'assistència regular ho ha de notificar a la professora, durant el primer mes de classe, per tal de fer un calendari de com serà el seguiment dels conceptes i les propostes pràctiques que suposa el treball de l'assignatura.

6. BIBLIOGRAFIA

Bibliografia bàsica

- AGUADO ODINA, Teresa (2003) *Pedagogía Intercultural*. UNED, Madrid.
- AGUADO ODINA, Teresa et al. (1999) *Diversidad cultural e igualdad escolar. Un modelo para el diagnóstico y desarrollo de actuaciones educativas en contextos escolares multiculturales*. CIDE, Ministerio de Educación y Ciencia, Madrid.
- AMORÓS, P. I AYERBE, P. (EDIT.), (2000) *Intervención educativa en inadaptación social*. Madrid: Síntesis.
- ARANGUREN GONZALO, Luis A. i SAEZ ORTEGA, Pedro (1998) *De la tolerancia a la interculturalidad. Un proceso educativo en torno a la diferencia*. Anaya, Madrid.
- ARNAIZ, P. (2003) *Educación inclusiva: una escuela para todos*. Málaga: Aljibe.
- BENHABIB, S. (2000) *Diversitat cultural, igualtat democràtica. La participació política en l'era de la globalització*. Tàndem Edicions, València.
- BURGUET, Marta (1999) *El educador como gestor de conflictos*. Desclée De Brouwer, Bilbao.
- CALVO BUEZAS, Tomás (1989) *Los racistas son los otros. Gitanos, minorías y Derechos Humanos en los textos escolares*. Editorial Popular, Madrid.
- CARBONELL I PARIS, Francesc (2000) «Decálogo para una educación intercultural» en Cuadernos de Pedagogía, nº 290, abril, pp. 90-94.
- CARBONELL, F. (2004) *Educación en tiempos d'incertesa*. Palma de Mallorca. Lleonard Muntaner.
- COLECTIVO AMANI (1996) *Educación Intercultural. Análisis y resolución de conflictos*. Popular, Madrid.
- COLOM I col.l. (1987) *Modelos de intervención socio-educativa*. Barcelona. Oikos-Tau.
- CORTINA, Adela (1997) *Ciudadanos del mundo. Hacia una teoría de la ciudadanía*. Alianza, Madrid.
- CUNNINGHAM, O., DAVIS, H. (1988) *Trabajar con los padres. (Marcos de colaboración)*. Madrid. Siglo XXI.
- CYRULNIK, BORIS (2002) *Los patitos feos. La resiliencia: una infancia infeliz no determina la vida*. Barcelona: Gedisa.
- DELGADO, M. (1998) *Diversitat i integració*. Empúries, Barcelona.
- DELORS, J. (1996). *La educación encierra un tesoro. (Informe a la UNESCO de la Comisión Internacional sobre la educación para el siglo XXI)*. Madrid: Santillana / UNESCO.
- ESSOMBRA, Miquel Àngel (Coord.) (1999) *Construir la escuela intercultural. Reflexiones y propuestas para trabajar la diversidad étnica y cultural*. Graó, Barcelona.
- FERNÁNDEZ, P. i MELERO, M.A. (1995) *La interacción social en contextos educativos*. Madrid: Siglo XXI
- GARCIA, Alfonso i SÁEZ, Juan (1998) *Del racismo a la interculturalidad. Competencia de la educación*. Narcea, Madrid.
- GIRARD, Kathryn i KOCH, Susan J. (1997) *Resolución de conflictos en las escuelas. Manual para educadores*. Granica, Barcelona.
- GOLDSTEIN, A.P. i altres (1989) *Habilidades sociales y autocontrol en la adolescencia*. Barcelona. MARTÍNEZ ROCA.
- GONZÁLEZ, M. D.(1992). *Conducta prosocial: evaluación e intervención*. Madrid. Morata.

- HANNOUN, H. (1992) *Els ghettos a l'escola*. Vic: EUMO.
- HARGREAVES, A. (1996) *Profesorado, cultura y postmodernidad. Cambian los tiempos, cambia el profesorado*. Madrid: Morata.
- KINCHELOE, Joe L. i STEINBERG, Shirley R. (1999) *Repensar el multiculturalismo*. Octaedro, Barcelona.
- LLUCH, X. y SALINAS, J. (1996) *La diversidad cultural en la práctica educativa. Materiales para la formación del profesorado en Educación Intercultural*. Ministerio de Educación y Cultura.
- LÓPEZ MELERO, M. (2001) La cultura de la diversidad o el elogio de la diferencia y la lucha contra las desigualdades. En SIPÁN, A. (coord.) *Educación para la diversidad en el siglo XXI*. Zaragoza: Mira Editores.
- MALGESINI, G. y GIMÉNEZ, C. (2000) *Guía de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad*. Catarata, Madrid.
- McCARTHY, C. (1994) *Racismo y Curriculum*. Morata, Madrid.
- MICHELSON, L. I ALTRES. (1987) *Las habilidades sociales en la infancia*. Barcelona. MARTÍNEZ ROCA.
- MUÑOZ SEDANO, Antonio (1997) *Educación Intercultural. Teoría y práctica*. Escuela Española, Madrid.
- OLIVER, J. L. (2001) L'ordenació dels programes d'acolliment residencial. Elements per a la seva redefinició. *ALIMARA*, 47, pàg. 101-111.
- ORTE, C., MARCH, M. (2001): *Pedagogía de la inadaptación social*. Valencia: Nau Llibres.
- PONS i PONS, D. (2004) *L'educació: el repte de la complexitat*. Mallorca: El Far.
- SALES CIGES, Auxiliadora i GARCIA LOPEZ, Rafaela (1997) *Programas de educación intercultural*. Desclée De Brouwer, Bilbao.
- SAN ROMÁN, T. (1996) *Los muros de la separación. Ensayo sobre alterofobia y filantropía*. Tecnos-UAB, Barcelona.
- TAYLOR, Charles (1993) *El multiculturalismo y la*. Fondo de Cultura Económica, México.
- TORREGO, Juan Carlos (Coord.) *Mediación de conflictos en instituciones educativas. Manual para la formación de mediadores*. Narcea, Madrid.
- TORRES, J.(1994) *Globalización e interdisciplinariedad: el curriculum integrado*. Morata, Madrid.
- TRILLA, J. (1985) *La educación fuera de la escuela*. Barcelona. Planeta.
- TRILLA/PUIG (1985) *Pedagogía de l'Oci*. Barcelona. CEAC.
- VEGA, A. (1989) *Pedagogía de inadaptados sociales*. Madrid. Narcea.
- VVAA. (1997) «Hacia una educación multicultural». Monogràfic de Cuadernos de Pedagogía, nº 264, desembre.
- WOOD, R., MICHELSON, L., SUGAI, D. (1987) *Las habilidades sociales en la infancia. Evaluación y tratamiento*. Madrid

Bibliografía complementària

- ARANGUREN, L. i SAEZ, P. (1998) *De la tolerancia a la interculturalidad. Un proceso educativo en torno a la diferencia*. Anaya, Madrid.
- BARBA, CARME (1997) *Nens de vidre*. Columna Edicions, S.A.
- BOWLBY, J. (1985) *La separación afectiva*. Barcelona. Paidós.
- BOWLBY, J. (1986) *Vínculos afectivos: formación, desarrollo y pérdida*. Madrid. Morata.
- BOWLBY, J. (1983) *La pérdida afectiva*. Barcelona. Paidós.

- BROWN, C. (2005). *Mi pie izquierdo*. Madrid: Rialp.
- CARBONELL, F. (2004). *Educación en tiempos de incertesa*. Palma de Mallorca. Leonard Muntaner Editors.
- ESCOFET, A.; HERAS, P.; NAVARRO, J.M. y RODRÍGUEZ, J.L. (1998) *Diferencias Sociales y Desigualdades Educativas*. ICE- Horsori, Barcelona.
- GIMENO SACRISTAN, J. i PÉREZ GÓMEZ, A (1999) *Comprender y transformar la enseñanza*. Madrid: Morata.
- GIMENO, José (2000) *La educación obligatoria: su sentido educativo y social*. Morata, Madrid.
- LLADÓ RIBAS, Miquel Àngel (2002) *L'inquí del gel*. Palma. Sa Nostra. Col·lecció El Turó. (poesia).
- LLADÓ RIBAS, Miquel Àngel (2005) *Poemes de la piscina*. El Tall Editorial.
- PEREZ DE LARA, N. (1998) *La capacidad del ser sujeto. Más allá de las técnicas en Educación Especial*. Barcelona: Laertes.
- POZO MUNICIO, I. (1996) *Aprendices y maestros*. Madrid: Alianza
- SALZBERGUER i col. (1996) *L'experiència emocional d'ensenyar i aprendre*. Barcelona: Edicions 62 (Rosa Sensat).

Revistes

- «Cuadernos de pedagogía». Barcelona: Fontalba.
- «Pissarra». STEI-Illes Balears
- «Guix d'infantil». Barcelona: Graó
- «Revista de Educación Especial». Salamanca: Amarú.
- «Suports». Revista Catalana d'Educació Especial i atenció a la diversitat. Vic: Eumo.
- «Revista de Educación Especial». Málaga: Aljibe.

Pàgines web d'interès

- Llei de Protecció del menor <http://www.boe.es/boe/dias/2006/12/13/pdfs/A43725-43752.pdf>
- Oficina Defensa del Menor <http://oddm.caib.es>
- Convenció/Declaració del Drets de l'infància <http://www2.amnistiacatalunya.org/edu/docs/nu-dec-infants-resum.htm>
- Ministerio de Educación, Política social y Deporte <http://www.mepsyd.es/portada.html>
- Conselleria d'Educació i Cultura <http://weib.caib.es/>
- Cbib Competències bàsiques a les Illes Balears <http://cbib.caib.es/>

Altres recursos

Ús periòdic del **campus virtual** per millor aprofitament de l'assignatura

Pel·lícules i audiovisuals diversos

7. AVALUACIÓ

Criteris d'avaluació	Instruments d'avaluació	Pes en la Qualificació (%)
- Superar les propostes d'anàlisi i reflexió proposades com a treballs obligatoris.	- Memòria de pràctiques/dossier d'aprenentatge	- 20%
- Superar la proposta de seminari.		- 40%
- L'examen a final del quadrimestre.	- Seminari / treball cooperatiu - Examen oral obligatori i d'ampliació voluntari	- 40%

8. MECANISMES DE SEGUIMENT DE L'ASSIGNATURA

En general, cal dir que a nivell descriptiu l'assignatura és de caire teòric però hi ha un pes molt considerable en l'aspecte pràctic.

Es recomana a l'alumne/a revisar periòdicament el campus virtual treballar els continguts i les propostes de feina, fent servir les eines de participació i debat que el campus afavoreix. El recurs del campus virtual es farà servir com a evidència de la participació i iniciativa de l'alumne/a respecte a l'assignatura.

El treball de seminari és obligatori per a tothom. El seminari consta de dues parts: la primera de preparació i recerca per part de l'equip de treball, període en el qual s'ha d'assistir a dues tutories obligatòries pel seguiment del seminari on es obligatori assistir-hi tots els membres de l'equip de treball. Tant en el seguiment com en l'exposició l'assistència es comptabilitzarà dins el pes de la qualificació. Es penalitzarà la no assistència tant a les tutories de seguiment del seminari com al període d'exposicions.

Si algun/a alumne/a vol fer treballs voluntaris sobre les lectures recomanades, etc., perquè es consideri s'ha de posar abans en contacte amb la professora per consensuar i planificar el treball, sense aquest contacte previ no s'admetrà cap treball.

Dels documents a treballar per als crèdits pràctics, les indicacions es donaran en el seu moment i seran per lliurar periòdicament en el termini que es consensuï a l'aula.

L'assignatura es considera aprovada si s'han superat tots els criteris d'avaluació.

Es proposa com a treball d'ampliació i profundització de l'assignatura la construcció del dossier d'aprenentatge com a recurs d'avaluació addicional.

Es recomana l'assistència a les tutories individuals, sobretot davant qualsevol dubte.